

אבנים טובות ומרגליות, ובארץ ישראל עצמה - לירושלים עיר הקודש, להר הקודש, לבית המקדש ולקדש הקדשים (שבו נמצאת גם ה"אבן שתי", ש"ממנה הושתת העולם"119).

ובלשון הכתוב בשירת הים (בפרשת השבוע דמינה אזלינן): „תביאמו ותטעמו בהר נחלתך גו' מקדש אדניי כוננו ידיך"120, כש"ה' ימלוך לעולם ועד"121, „לעתיד לבוא שכל המלוכה שלו"122 - גילוי מלכותו של הקב"ה בכל העולם, שענין זה קשור במיוחד עם ראש השנה (ששייך גם ל"ראש השנה לאילן"123),

(119) יומא נד, ב.

(120) בשלח טו, יז.

(121) שם, יח.

(122) פרש"י שם, יז.

(123) ראה לעיל הערה 100.

„מלכות זכרונות ושופרות"124, כולל ובמיוחד „תקע בשופר גדול לחרותנו"125. וע"י ההוספה במצות הצדקה126 ש"מקרבת את הגאולה"127, מקרבים ומזרזים וממהרים שכל זה יקויים בפועל ממש תיכף ומיד ממש.

(124) ר"ה טז, סע"א. וש"נ.

(125) כהמשך בסיום ברכת שופרות* (שהיא

לאחרי ברכת וסיומי מלכות וזכרונות).

(126) במוצאי ט"ו בשבט נתן כ"ק אדמו"ר

שליט"א לכא"א ג' שטרות של דולר (נוסף על

חלוקת השטרות לצדקה בערב ט"ו בשבט, כבכל

יום ראשון בשבוע). המו"ל.

(127) ב"ב יו"ד, א. וראה תניא פל"ז.

(* נוסף על אמירתה בתפילת העמידה דימי

החזק, וג"פ בכל יום.

מוקדש להתגלותו המיידית לעיני בשר של
כ"ק אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח שליט"א
למטה מעשרה טפחים ומתוך חיים נצחיים
ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו ומיד ממש

*

הי שותף בהפצת "דבר מלכות"

להשיג השיחות, להקדשות ולפרטים נוספים טל': 753-6844 (718)

הוכן לדפוס ע"י

יוסף יצחק הלוי בן אסתר שיינדל

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

כתובתנו באינטרנט: <http://www.torah4blind.org>

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

דבר מלכות

בשלח

עכשיו צ"ל בעיקר רגש השמחה מזה שהגאולה באה ברגע זה ממש
לבטל לגמרי הקס"ד והדיבור ע"ד מסירת אפילו שעל אחד מא"י

שיחות קודש

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושש לבריאה

שנת "ביאת המשיח", שנת "ופרצת", שנת הקהל

מאה ושלוש עשר שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

משיחות יום ה' פ' בשלח, י"א שבט וש"פ בשלח, שבת שירה, י"ג שבט ה'תשנ"ב

א. בהקביות העשירי בשבט (יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו) ביום הרביעי בשבוע (בכמה שנים וכן בשנה זו) - כמה ענינים:
לכל לראש - מעלתו של יום הרביעי בשבוע (מצ"ע), שבו נתלו המאורות, „שני המאורות הגדולים“¹.

ועוד וג"ז עיקר - שנקרא „קמי שבתא“², כיון שבו מתחילה ההכנה ליום השבת שלאחריו (שבשנה זו בו נעשית העלי' והשלימות דיום ההילולא באופן ד„ויכולו“³), כמודגש בשירו של יום שסימו וחותמו ב„לכו נרננה הקטן“⁴, ההתחלה (ג' פסוקים ראשונים) דמזמור „לכו נרננה“⁵ שאמירתו בשלימות היא בקבלת שבת, שבוה מודגש ג"כ שהשלימות דיום ההילולא שחל ביום הרביעי היא ביום השבת שלאחריו.

ועילוי נוסף מצד מעלתו המיוחדת של יום הש"ק זה (שהתחלתו ביום הרביעי) - שבת שירה - שבו מודגש הענין ד„לכו נרננה“ (רינה ושירה), הן בהתחלת המזמור בשירו של יום הרביעי, והן ובעיקר בשלימותו בקבלת שבת.

ויומתק יותר ע"פ הידוע ש„שיר“

- 1) בראשית א, טו.
- 2) פסחים ק, סע"א.
- 3) בראשית ב, א. וראה לקו"ת בהר מא, א. אוה"ת ע"ה. ועוד.
- 4) לקו"ת ח"א לג, רע"א. „היום יום כ"ג כסלו.“
- 5) וההידוש בזה - ששירו של יום הרביעי הוא המזמור שלפניו (מזמור צ"ד, „אל בקמות ה' גו" עד „יצמיתם ה' אלקיננו“), ואעפ"כ, ממשכים גם התחלת המזמור שלאחריו (מזמור צ"ה).
- 6) תו"א תשא (בהוספות) קיג, א. אוה"ת בראשית (כרך ג) תקיד, א ואילך.

שייך במיוחד ליום השבת („מזמור שיר ליום השבת“), כפירוש במאמר המשנה במסכת שבת⁶, „כל בעלי השיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר“, שכל עלי' מדרגא לדרגא (שיוצאים מהדרגא הקודמת ונמשכים לעלות למעלה) היא ע"י שיר, ולכן גם עליית העולמות ביום השבת היא ע"י שיר - דיש לומר, שעיקר העלי' דיום השבת ע"י השיר היא בשבת שירה, וממנו נמשך גם בשאר השבתות. ומה מובן גם בנוגע לעליות דיום ההילולא (כידוע: שביום ההילולא נעשית עלי' באין-ערוך לגבי כל העליות שלפני זה), שעיקרם ושלימותם (ביום השבת שקשור עם ענין השיר, ובפרט) בשבת שירה.

וענין נוסף בקביעות כזו (שהעשירי בשבט חל ביום הרביעי) - שהשלימות דיום ההילולא שנעשית ביום השבת שלאחריו (שבת שירה) כוללת גם השלימות היתירה דיום ה"ט בשבט (ביום שני)⁷ שהוא בג' הימים (שבת, יום ראשון ויום שני) שנחשבים (בכמה ענינים)

7) תהלים צב, א. וראה ר"ה לא, א.

8) ריש פ"ה.

9) להעיר, שהציווי על יום השבת (לראשונה) הוא בפרשת בשלח (פרשת שירה) - „שם שם לו חק ומשפט גו", „במרה נתן להם . . שבת כו" (טו, כה ובפרש"י), ובפרטיות בפרשת המן, „והי' ביום הששי והכינו גו" (טו, ה), „שבתון שבת קודש לה' מחר וגו" (שם, כג), „ראו כי ה' נתן לכם השבת וגו" (שם, כט).

10) ראה סה"ש תשמ"ט ח"א ע' 175 ואילך. 225 ואילך.

11) והתחלתו בערב ט"ו בשבט (שאין אומרים תחנון במנחה) - ביום ראשון (מוצאי שבת), שנקרא „יום אחד“, שבוה מודגשת השייכות ליום הש"ק שקביעותו ביום י"ג בחודש, בגימטריא „אחד“.

משיחות חמשה עשר בשבט ה'תשנ"ב

הארץ (שכבר ניתנה בפועל ע"י הקב"ה לבעלותם של ישראל בזמן הזה), ביחד עם שלימות העם ושלימות התורה - שלימות משולשת ונצחית¹¹².

ויה"ר שההחלטה טובה בכהנ"ל (ש"ה) יראה ללבב¹¹³ תביא תיכף ומיד את השכר¹¹⁴ - „בנערינו ובוקנינו נלך“¹¹⁵ (ונרוץ, „עם ענני שמיא“¹¹⁶) לארצנו הקדושה, ארץ ישראל בשלימותה (לא רק ארץ שבע אומות, אלא ארץ עשר אומות¹¹⁷), „ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש“ (לאכול מפרי' ולשבע מטובה, ולברך „על הארץ ועל פירותי“¹¹⁸), וארץ מלאה

112) ובלשון הכתוב (קהלת ד, יב) „החוט המשולש לא במהרה ינתק“, ויתירה מזה, לא זו בלבד ש„לא במהרה ינתק“ (אבל לאחרי משך זמן ינתק), אלא „לא ינתק“ כלל.
113) שמואל-א טו, ז.
114) ראה תענית ת, ב. שו"ע או"ח סו"ס תקעא.

115) בא יו"ד, ט.

116) דניאל ז, יג.

117) כפי שהובטח לאברהם אבינו בברית בין הבתרים (לך לך טו, יח-כא), ובלשון הכתוב בס"פ עקב (לאחרי ובהמשך ל„ארץ חטה ושעורה וגו“, ו„ארץ אשר גו' תמיד עיני ה' אלקיך בה גו"*) - „מן המדבר והלבנון מן הנהר נהר פרת ועד הים האחרון יהי גבולכם“.

118) לא רק „על הארץ ועל הפירות“ (ברכות מד, א. רמב"ם הל' ברכות פ"ח הי"ד. שו"ע או"ח סר"ח ס"ו).

* כבלעו"ז, „חבור עצבים אפרים גו' (הושע ד, יז), ש„שנבדים ע"ז (רז"ל) ושלום ביניהם כו" (ב"ר פל"ח, ו) - ש„חבור“ זה טופו ש„ינתק“.

* להעיר מדעת זקנים מבעלי התוספות (עקב ח, ז): „שבעה פעמים כתיב כאן ארץ (בפסוקים ד') כנגד שבעה עממין“. ועפ"י י"ל, שההוספה דשלשה פעמים ארץ בפסוקים שלאח"ז (יא, יא"ב), „הארץ אשר אתם עוברים שמה לדשתה ארץ הרים ובקעות גו' ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה תמיד גו“, הם כנגד שלש ארצות דקניז קניז וקדמוני וצ"ע. ואכ"מ.

הקב"ה לעתיד לבוא („לימות המשיח יהיו נישואין“¹⁰⁵).

ומודגש גם בסיום וחותם ההפטרטה, „ותשקוט הארץ ארבעים שנה“¹⁰⁶ - כידוע ש„ארבעים“¹⁰⁷ (מ"ם) מורה על השלימות דלעתיד לבוא, כמ"ש¹⁰⁸ „לטרבה המשרה“ (מ"ם סתומה באמצע התיבה שרומז על הגאולה¹⁰⁹).

ואז תהי' גם השלימות ד„בפרוע פרעות בישראל“¹¹⁰ - „דאתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין“ (ע"ד „בשלח פרעה“).

ח. הלימוד וההוראה מהאמור לעיל בנוגע לפועל:

יש לנצל את הזמן ד„ראש השנה לאילן“ כדי להתחזק ולהוסיף בכל עניני העבודה ד„ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש“ (האמורים לעיל), הן בנוגע לעצמו והן בנוגע לפעולה על הוולתו¹¹¹, כולל ובמיוחד ע"י עריכת התוועדויות שבהם יעוררו איש את רעהו בכל הענינים האמורים.

ויש לעורר גם ע"ד השמירה על שלימותה של ארץ ישראל - לבטל לגמרי (כעפרא דארעא) „הקס"ד והדיבור ע"ד מסירת שטחים מארץ ישראל שבידינו לאוה"ע, אפילו לא שעל אחד, ואפילו לא חוט השערה, אלא לשמור על שלימות

105) שמו"ר ספט"ו.

106) שם ה, לא.

107) לא רק „ארבעים חסר אחת“, כנ"ל ס"ד.

108) ישע"י ט, ו.

109) ראה ספר הערכים חב"ד מערכת אותיות

התורה אות מ"ם (ב) ס"ע רב ואילך. וש"נ.

110) שם, ב.

111) ובפרט שע"י הפעולה על הוולתו ניתוסף עוד יותר בעבודתו בעצמו, כמארז"ל (תענית ז, א. וש"ג) „מתלמידי יתיר מכולם“.

הפסוקים⁹², "דבש וחלב תחת לשונך" לעתיד לבוא⁹³.

ז. ויש לקשר זה עם פרשת השבוע דיום הש"ק שמיני מתברך כולהו יומין⁹⁴, כולל גם, "ראש השנה לאילן" – פרשת בשלח:

"ויהי בשלח פרעה את העם וגו' – שע"י ירדת הגלות בארץ מצרים (ע"ד "ארץ" הב') נעשה העילוי והשלימות ד, בשלח פרעה, "דאדאפריעו ואתגליין מיני כל נהורין"⁹⁵, ועי"ז נעשית גם הכניסה אל ארץ טובה ורחבה, "ארץ חטה ושעורה וגו' ארץ זית שמן ודבש", בתכלית השלימות.

[ולהעיר, שלאחרי הפסוק, "ארץ חטה ושעורה וגו' ודבש" (שבועת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל) מדובר (בהמשך הפרשה⁹⁶) גם ע"ד מעלתה של ארץ ישראל לגבי ארץ מצרים – "כי הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה לא כארץ מצרים היא אשר יצאתם משם" אשר תזרע את זרעך והשקית ברגלך (להביא מים מגילוס ברגלך) כגן הירק", והארץ אשר אתם עוברים שמה לרשתה,

92) שה"ש ד, יא.

93) ויש להוסיף בביאור החילוק שבין, "זית שמן" (שנתפרש בכתוב שמו של הפרי שממנו בא השמן), "לדבש" (שלא נתפרש בכתוב שמו של הפרי) – שב, "זית שמן" מודגש גם (ובעיקר) מרירות הגלות ("זית") שע"ז באים לגילוי פנימיות התורה ("שמן") לעתיד לבוא, ואילו ב, "דבש" (שלאח"כ) מודגש רק העילוי דלעתיד לבוא (גילוי פנימיות התורה).

94) זח"ב סג, ב. פה, א (בנוגע לירידת המן שאודותיו מדובר בפרשת בשלח).

95) זח"א רי, א.

96) עקב יא, י"ד ואילך.

97) דאף שנאמר בה (לך לך יג, י"ד) "כגן ה' כארץ מצרים", ובפרט ארץ רעמסס שישבו בה בני שהיתה, "במיטב ארץ מצרים" – אינה מגעת למעלתה של ארץ ישראל (פרש"י עקב שם).

ארץ הרים ובקעות למטר השמים⁹⁸ תשתה מים"⁹⁹, "ארץ אשר ה' אלקיך דורש אותה תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה¹⁰⁰ ועד אחרית שנה".]

ומודגש גם בהפטר (סיום וחותרם הפרשה) – "ודבורה אשה נביאה גו' יושבת תחת תומר גו"¹⁰¹, אילן תמרים, סיום וחותרם (והכי מובהר מ) כל שבועת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל (דבש תמרים), ורומז על גילוי פנימיות התורה לעתיד לבוא (כנ"ל ס"ו).

ויש להוסיף בהשייכות ד, "תומר דבורה" למעמד ומצב דלעתיד לבוא – ע"פ מארז"ל¹⁰², "מאי שנא תחת תומר . . משום יהוד" (ש, "תחת תומר" לא שייך יחוד), דיש לומר הרמז בזה, שה, "יחוד" דכנסת ישראל (דבורה¹⁰³) אינו אלא עם הקב"ה בלבד, ולכן צ"ל תכלית הזהירות מענין של יחוד ("תחת תומר"), ועי"ז זוכים¹⁰⁴ להיחוד דכנסת ישראל עם

98) להעיר מהשייכות לראש השנה לאילן – "הואיל ויצאו רוב גשמי שנה", "שכבר עבר רוב ימות הגשמים . . ועלה השרף באילנות ונמצאו הפירות חונטין מעתה" (ר"ה יד, א ובפרש"י).

99) ועד"ז לפני הפסוק, "ארץ חטה ושעורה וגו'" – "ארץ נחלי מים עינות ותהומות יוצאים בבקעה ובהר" (ח, ז).

100) "מראש השנה נידון כו'" (פרש"י עה"פ) – ששייך גם ל, "ראש השנה לאילן", כי, ה, "ארבעה ראשי שנים", "אידמו להדדי" (הגהות מיימוניות ריש הל' שופר).

101) ס' שופטים ד, ד"ה.

102) מגילה יד, א.

103) להעיר ממארז"ל (דבר" פ"א, ו) "כדבורים היו בני . . מה הדבורה הזאת כל מה שהיא מסגלת מסגלת לבעלי", כך כל מה שישארל מסגלין מצוות ומעשים טובים הם מסגלים לאביהם שבשמים".

104) להעיר מדרשת חז"ל על הפסוק, "גן נעול גו' גל נעול גו'", ש, "על ידי שגדרו ישראל עצמן מן הערוה נגאלו ממצרים" (השש"ר פ"ד, יב (א)).

האלקים על ההר הזה¹⁹.

ופרשת יתרו – שנוסף על היותה הפרשה דמתן-תורה, מדובר בתחילתה (ועל שם זה נקראת הפרשה כולה) אודות הודאת יתרו (כתוצאה מזה ששמע השמועה ד, "קריעת ים סוף ומלחמת עמלק"²⁰ שבפרשת בשלח), "עתה ידעתי כי גדול ה' מכל האלקים וגו"²¹, שהיתה ההכנה למתן-תורה²².

ויש לומר, שבפרטי הענינים שבפרשיות בשלח ויתרו ע"ד ההכנה למתן-תורה נכללת גם (וג"כ עיקר) ההכנה להשלימות דמתן-תורה שתהי' לעתיד לבוא ("תורה חדשה מאתי תצא"²³) – כמרומו:

בפרשת בשלח – (א) בשירת הים (בקריעת ים סוף), שסיומה וחותרם "מקדש²⁴ אדניי כוננו ידיך", "בשתי ידים, ואימתי יבנה בשתי ידים כשה' ימלוך לעולם ועד²⁵, לעתיד לבוא שכל המלוכה שלו", (ב) במלחמת עמלק (בסוף פרשת בשלח), שסיומה וחותרם, "מחה²⁶

למציאות אחת¹², שנוסף לכך שבו, "קיימא סיהרא (דחודש שבט) באשלמותא"¹³, ה"ה גם, "ראש¹⁴ השנה לאילן"¹⁵.

וע"פ הידוע¹⁶ ש, "המועדים של כל השנה . . (גם) מועדי דרבנן . . בכולן יש שייכות לאותן הפרשיות שחלות בהן" – יש לבאר הקשר והשייכות דכהנ"ל לפרשת בשלח, פרשת השבוע דיום ההילולא ודיום הש"ק שלאחרי, ולפרשת יתרו, פרשת השבוע דט"ו בשבט, שמתחילין לקרותה בתפלת מנחה דשבת פ' בשלח.

ב. ובהקדם הנקודה המשותפת דב' הפרשיות בשלח ויתרו – הכנה למתן-תורה:

פרשת בשלח – שבה מדובר אודות שלימות היציאה ממצרים (בקריעת ים סוף¹⁷), שהיא ההכנה למתן-תורה, כמ"ש¹⁸ "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את

12) ראה פסחים שם. ועוד. ולהעיר גם מהדין (שו"ע אדה"ז או"ח סמ"ה ס"ג. ובכ"מ) שפחות משלושה כלבוד דמי.

13) זחר ח"א קנ, רע"א. ח"ב פה, רע"א. ועוד. וראה שמו"ר פט"ו, כו.

14) ר"ה בתחלתה – כדעת ב"ה, שהלכה כמותם (ראה רמב"ם הל' תרומות פ"ה הי"א. הל' מע"ש פ"ה הי"ב).

15) להעיר מהשייכות לבעל ההילולא, ששמו הראשון "יוסף", מלשון הוספה – שהו"ע הצמיחה דאילן (ראה לקוטי לוי"צ אג"ק ע' תיג. שה"ש תשמ"ח ח"א ס"ע 244 ואילך. תשמ"ט ח"א ע' 213 ואילך).

16) של"ה חלק תושב"כ ר"פ וישב (רצו, א).

17) כש, "וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים", "שפלטן הים על שפתו כדי שלא יאמרו ישראל כשם שאנו עולים מצד זה כך הם עולין מצד אחר רחוק ממנו וירדפו אחרינו" (פרשתנו יד, ל ובפרש"י) – שעד אז היתה אימת מצרים עליהם (ראה לקו"ש חכ"ב ע' 34. וש"נ).

18) שמות ג, יב ובפרש"י (משמו"ר פ"ג, ד).

19) ובפרט ע"פ המבואר בדרושי חסידות שהענין דקרי"ס כשלעצמו (נוסף על השלימות דיצ"מ) הוא הכנה למתן-תורה – כי, בקרי"ס הי' החיבור דים ויבשה, עלמא דאתכסייא ועלמא דאתגלייא, שזוהי ההכנה להחיבור דעליונים ותחתונים במ"ת (ראה שער האמונה לאדהאמ"צ פי"ז ואילך. אוה"ת פרשתנו ע' תיו ואילך. ועוד).

20) ר"פ יתרו ובפרש"י.

21) שם, יא.

22) כדאיתא בזהר (ח"ב סו, ב. סה, א), "כדין אסתלק ואתייקר קובה" עילא ותתא ולבתר יחיב אורייתא" (וראה אוה"ת ר"פ יתרו. שה"מ עטר"ת ע' רצא ואילך. שה"מ תש"ט ס"ע 56 (הב') ואילך. לקו"ש ח"א ע' 74 ואילך. ועוד).

23) ישע"י נא, ד. ויקר"פ פ"ג, ג.

24) טו, יז ובפרש"י.

25) שם, יח.

26) יז, יד"טו ובפרש"י.

אמחה את זכר עמלק. . כי יד על כס י"ה מלחמה לה' בעמלק מדור דור²⁷, „נשבע הקב"ה שאין שמו שלם²⁸ ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק, שנאמר²⁹ האויב תמו חרבות לנצח, והו עמלק. . מהו אומר אחריו וה³⁰ לעולם ישב, הרי השם שלם, כונן למשפט כסאו, הרי כסאו שלם³¹;

27 „מדרא דעלמא דין ומדרא דמשיחא ומדרא דעלמא דאתי" (תיב"ע).
28 „אע"פ ש"י"ה הוא גם שם בפ"ע (רמב"ם הל' יסוה"ת פ"ו ה"ד), וכמ"ש בשירת הים (טו, ב), „עזי וזמרת י"ה".
29 תהלים ט, ו.
30 שם, ח.

31 ויומתק יותר - שגם השלימות דבית המקדש („מקדש אדניי כוננו ידיך") תלוי במחייית עמלק, כמודגש בה"ש שלם מצות (שנצטוו ישראל בכניסתן לארץ, למנות להם מלך. . ולהכרית זרעו של עמלק. . ולבנות בית הבחירה" (רמב"ם ריש הלכות מלכים - מסנהדרין כ, ב), שמוה מובן, שעי"ה השלימות (דמנוי מלך) והכרתת זרעו של עמלק, נעשית גם השלימות דבנין בית הבחירה**. ויש לומר, שענין זה מרומז בב' אופני הניקוד דתיבת „זכר", בצירי או בסגול*** - „זכר" (צירי בב' נקודות) רומז על (מחייית עמלק שקדמה ל)שתי מקדשות (בית ראשון ובית שני), ו"זכר" בסגול (ג' נקודות) רומז על (מחייית עמלק שקודמת ל)ביהמ"ק השלישי והמשולש****.

* כולל ובעיקר - ה' ימלוך לעולם ועד", „שכל המלוכה שלו".

** ועפ"ז יל הרמז בהמשך הכתובים: „מקדש אדניי כוננו ידיך" (השלימות דביהמ"ק), כיון ש"ה' ימלוך לעולם ועד" (השלימות דמינוי מלך), ולאח"ז (בטיסו הפרשה), „מחה אמחה את זכר עמלק" (השלימות דמחייית עמלק).

*** ומונהגו שקורין שניהם, אלא, שבפ' בשלח (ובפורים) מקדימים זכר בסגול ואח"כ זכר בצירי, ובפ' תצא מקדימים זכר בצירי ואח"כ זכר בסגול (ספר המנהגים חב"ד ע' 72. וש"ג).

**** וי"ל באופן אחר קצת (ובפרט בהקריאה דפרשת בשלח שמקדימים זכר בסגול לזכר בצירי) - שזכר בסגול (ג' נקודות) קאי על פרטי הדרגות

ובפרשת יתרו - כמבואר בדרושי חסידות³² ש"יתרו", ע"ש ש"יתר פרשה אחת בתורה ואתה תחזה³⁰, רומז על ההוספה (יתר) בתורה לעתיד לבוא („תורה חדשה מאתי תצא") באופן של ראי' (תחזה³³).

ולהבין תוכן הענינים דשירת הים ומלחמת עמלק (והמשכם בהודאת יתרו ושייכותם להשלימות דמתן-תורה לעתיד לבוא - יש להקדים ולבאר מ"ש בהתחלת הפרשה, „ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא („אשר הוא קרוב³⁴ וטוב לנחותם בדרך ההוא"³⁵ „דרך ישר ליכנס בארץ כנען"³⁶). . ויסב אלקים את העם דרך

32 סה"מ עטר"ת ותש"ט שבהע' 22.
33 והטעם שנאמר „תחזה" בלשון תרגום (אף שלעתיד לבוא תהי' ראי' ממש) - „לפי שעכשיו הוא בבחי' התעלמות ועיקר הגילוי (באופן של ראי') יהי' לעתיד לבוא" (סה"מ עטר"ת ותש"ט שם).

34 „כי ממצרים עד ירושלים דרך פלשתים אינו מרחק רב והוא כמו מהלך עשרה ימים בדרך הישרה" (ראב"ע ריש פרשתנו).

35 רמב"ן ריש פרשתנו. - ויש לומר, שגם לפירוש רש"י „כי קרוב הוא ונוח לשוב באותו הדרך למצרים", הסיבה שלכאורה הי' צריך לנחותם דרך ארץ פלשתים היא בגלל שזוהי הדרך הישרה והקרובה לארץ ישראל*, אלא, שרש"י מדייק הלשון „כי קרוב הוא" (ולא „אף קרוב הוא"), שכוונת הכתוב לפרש הטעם על זה ש"לא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים" (ולא הטעם על זה שלכאורה הי' צריך לנחותם דרך ארץ פלשתים), ולכן מפרש שהטעם הוא „כי קרוב הוא ונוח לשוב באותו הדרך למצרים".

36 רשב"ם ריש פרשתנו.

דחמשכן, בית ראשון ובית שני, וזכר בצירי קאי על ב' האופנים הכלליים בהמקדש, מקדש שקיומו במשך זמן ואח"כ חרב, ומקדש נצחי (שיבנה בשתי ימים).

* ובדאי שאין כאן פלגותא במציאות.

פרעה⁸⁴ - פעלה אצלה בענין הצלתו של משה מן היאור.

ולהוסיף, שבסיום הפסוק („ותתצב גו' לדעה מה יעשה לו") מרומז העילוי שנעשה ע"י ירידת הגלות: „לדעה" - „לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"⁸⁵, ויתירה מזה - גם בחינת „מה" (ביטול) שלמעלה מהדעת, ובאופן שגם בחינת „מה" נעשית („יעשה") באופן ד"לו", שנמשכת ומתגלה בכל פרטי המדות, ו' פעמים ו' (ששה מדות כפי שכלולים משה - מספר ל"ו).

ועי"ז נעשה „שמן" („זית שמן") - כמארז⁸⁶ „זית אינו מוציא שמנו אלא ע"י כתייתה" - שרומז על פנימיות התורה, רזין דרזין שבתורה⁸⁷, שעיקר ושלמות התגלותה תהי' לעתיד לבוא, לאחרי וע"י הקדמת מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות⁸⁸.

„ודבש" (דבש תמרים⁸⁹) - שצמיחת ה"תמרים" היא לאחרי שבעים שנה⁹⁰, שמורה על ריבוי העבודה והיגיעה יותר משאר הפירות, ועי"ז דוקא נעשה ה"דבש", שרומז על שלימות הגילוי דפנימיות התורה (כדרשת חז"ל⁹¹ על

וענין זה מרומז בפרטי הענינים ד„ארץ" הב' - „זית שמן ודבש":

„זית" - מורה על מזון באופן של מרירות, כלשון חז"ל⁷⁴ על הפסוק⁷⁵, „עלה זית טרף בפיי", „היו מזונותי מרורין כזית".

[ובזה נרמז גם הפיכת דבר מר למזון - כמ"ש רבינו הזקן בספר התניא⁷⁶ בפירוש הפסוק⁷⁷ „ועשה לי מטעמים", לשון רבים, שנוסף על „מאכלים ערבים ומתוקים", ישנם גם „דברים חריפים או חמוצים רק שהם מתובלים ומתוקנים היטב עד שנעשו מעדנים להשיב הנפש"].

וענינו בעבודת האדם - כללות העבודה בזמן הגלות באופן של מרירות, כמודגש גם בשמה של מרים⁷⁸ (שבלידתה התחיל עיקר קושי השעבוד) „על שם המירור"⁷⁹.

[ולהעיר ממש⁸⁰ „ותתצב אחותו מרחוק וגו'", ש„מרים" עמדה על יד משה (ועומדת על יד משה שבכאו"א מישראל⁸¹) לפעול להצלתו מן היאור, ועד כדי כך, שבבוא „בת פרעה. . על היאור"⁸² - בתו של פרעה מלך מצרים שהי' „מושל בכיפה"⁸³, ובעמדה „על היאור", שמורה על התוקף דמלכות

74 עירובין יח, סע"ב. וש"נ.
75 נח ח, יא ובפרש"י.
76 פרק ז"ך.
77 תולדות כו, ד"ו.
78 להעיר מהשייכות לפרשת השבוע דמינה אוליגן - „ותקח מרים הנביאה וגו'" (בשלח טו, כ).

79 שמו"ר רפכ"ו. שהש"ר פ"ב, יא.
80 שמות ב, ד.
81 תניא רפמ"ב.
82 שם ב, ה.
83 ראה מכילתא בשלח יד, ה. שמו"ר פט"ו, יו"ד. חז"ב ו, א.

84 שאמר „לי יאורי וגו'" (יחזקאל כט, ג).
85 תבוא כט, ג.
86 מנחות נג, סע"ב.
87 ראה אמ"ב שער הק"ש ספנ"ג ואילך. ועוד.
88 ראה תניא רפ"ז.
89 פרש"י בא יג, ה. ועוד. ולהעיר מהשייכות לפרשת השבוע (פרשת יתרו) - שבני יתרו קיבלו „דושנה של ריחוי", „עיר התמרים" (ספרי ופרש"י בהעלותך יו"ד, לב. ספרי ברכה לג, יב).
90 ראה חז"ג טז, א. ועוד. - ורומז גם על הענין דאריכות ימים ושנים טובות דכאו"א מישראל, כמ"ש (תהלים צב, יג) „צדיק „וועמך כולם צדיקים" (כחמר יפרח".
91 חגיגה יג, א.

אלופו של עולם (אל"ף ד, אור") כפי שנמשך (ע"י הוא"ו ד, אור") למטה (עד להרי"ש ד, אור"⁶⁷), ודוגמתו בעבודת האדם, שה"אור" דכאו"א מישראל הוא גדול כל כך עד שפועל אפילו בהלבושים ("כתנות") שנעשים, כתנות אור"⁶⁸.

„ורמון“ - „מלאים“ מצוות כרמון⁷⁰ - מורה על העבודה דבירור עניני העולם (שלמטה גם מהלבושים של האדם) שבהם מקיימים המצוות. ויש להוסיף בבאיור הדוגמא ד„רמון“ דוקא - שכל גרעין מובדל ומופרש משאר הגרעינים (לא ע"י דבר זר, אלא) ע"י הרמון עצמו (בשר הרמון), ודוגמתו במצוות, ש"אין עושין מצוות חבילות חבילות"⁷¹, היינו, שכל מצוה היא בפ"ע, מובדלת משאר המצוות, והבדלתה (לא ע"י דבר זר ח"ו, אלא) מצד ציווי התורה (ע"ד הבדלת גרעיני הרמון זמ"ז ע"י בשר הרמון). ועד"ז בנוגע לעניני העולם שבהם מקיימים המצוות, שגם הבדלתם מהמצוות⁷² היא מצד ציווי התורה.

ועפ"ז מובן שהסדר ד„חטה ושעורה

וגפן ותאנה ורמון" (בעבודת האדם) הוא מן הקל אל הכבד: חטה ואח"כ שעורה - כיון שהעבודה דנפש האלקית (חטה) קלה מאשר העבודה עם נפש הבהמית (שעורה), ולאח"ז „גפן“ - הוספת השמחה בעניני העבודה דנה"א ונה"ב, ולאח"ז העבודה דבירור הלבושים של האדם - תאנה, ולאח"ז גם הבירור דעניני העולם (שבהם מקיימים המצוות) - רמון.

ו. ולאח"ז מוסיף הכתוב וכופל תיבת „ארץ“:

ע"פ האמור לעיל (ס"ג"ד) ש„ארץ“ הוא המקום שבו נעשית עבודת ויגיעת האדם בירידתו למטה (במעמד ומצב ד„ותחסרהו מעט מאלקים“) בהרישה וזריעה וכל ל"ט המלאכות („ארבעים חסר אחת“) - מובן, ש„ארץ“ הב' מורה על העבודה והיגיעה גדולה יותר, שע"ז נעשה עילוי גדול יותר. וע"ד החילוק שבין היגיעה דחרישה בשביל הצמיחה להיגיעה דחפירה בשביל למצוא אבנים טובות ומרגליות (כנ"ל ס"ג).

ויש לומר, ש„ארץ“ הב' קאי על העבודה והיגיעה בזמן הגלות, שמצד גודל ירידת הגלות, יש צורך בעבודה ויגיעה גדולה יותר, ובמילא, נעשית גם העלי' (ירידה צורך עליו)⁷³ באופן נעלה יותר, ביתר שאת וביתר עזו.

(73) כהכלל בכל עניני ירידה (כנ"ל ס"ד), ועאכו"כ בנוגע לירידה הכללית דזמן הגלות, שהיא ירידה הכי גדולה, כמשל בן יחיד שגלה מעל שולחן אביו (ראה ברכות ג, סע"א), שלא זו בלבד שצריכים להתחירו להיות סמוך* על שולחן אביו, אלא יתירה מזה, שצ"ל עלי' גדולה יותר לגבי המעמד ומצב שלפני ירידת הגלות.

(* מלשון „סומך ה' לכל הנופלים“ (תהלים קמה, יד).

המדבר ים טו"ף, שלכן הי' צורך בקריעת ים סוף (ושירת הים), ובהמשך לזה מלחמת³⁷ עמלק³⁸, ובהמשך לשניהם („קריעת ים סוף ומלחמת עמלק“) הודאת יתרו, כדלקמן.

ג. על הפסוק „ולא נחם וגו'“ - איתא במדרש³⁹: „ממצרים לארץ ישראל י"א מסעות, אלא נשאם הקב"ה דרך המדבר מ' שנה, שנאמר⁴⁰ אחד עשר יום מחורב⁴¹, ואח"כ ויהי⁴² בארבעים שנה⁴³, לכך נאמר ולא נחם אלקים“.

ובביאור הענין ש„י"א מסעות נשאם הקב"ה דרך המדבר מ' שנה“ למעליותא⁴⁴

37 שבסוף פרשתנו (ובס"פ תצא), משא"כ „מלחמת ירד העמלקי והכנעני וגו'“ (שבפרשת שלח יד, מה), שעלי' נאמר בהתחלת פרשתנו „ולא נחם גו' פן ינחם העם בראותם מלחמה גו'“, כפירוש רש"י.

38 „משל לאמבטי רותמת . . הקירה לפני אחרים, אף כאן . . (כש)קרע הים לפניהם . . נפל פחדו על כל האומות . . בא עמלק . . הקירו כו'“ (בתנחומא תצא ט (בסופו)).

39 שמו"ר פרשתנו פ"כ, יג. וראה גם ספרי יל"ש ופרש"י דברים א, ב (וראה לקמן הערה 44).

40 דברים שם.

41 „מסע ליום, שמ"ש אחד עשר יום וגו' עד קדש ברנע, שבי"א יום היו מגיעים לקדש שהיא קצה גבול ארץ אדום קרוב לא"י“ (פי' מהר"ו).

42 שם, ג.

43 וי"ל שעד"ז גם בפרשתנו - שלאחרי „ולא נחם גו' ויסב גו' דרך המדבר“, נאמר בהמשך הפרשה (טו, לה) „ובני ישראל אכלו את המן ארבעים שנה עד בואם אל ארץ נושבת“.

44 במפרשים לשמו"ר שם, ש„נשאם הקב"ה דרך המדבר מ' שנה“ מפני „שקלקלו מעשיהם“, כבספרי יל"ש ופרש"י שם. ולכאורה פירושם צ"ע, כי, בספרי יל"ש ופרש"י פירשו הפסוק „אחד עשר יום מחורב“ שהוא מדברי התוכחות, משא"כ בשמו"ר מפרש הפסוק „ולא נחם אלקים גו'“, שאין זה שייך לדברי התוכחות*. ויתירה מזה:

* וראה אוה"ת דברים ע' טז: „המדדש דפ'

- יש לומר:

בפירוש „אחד עשר יום מחורב“ (י"א המסעות) איתא במדרש⁴⁵ שקאי על „מיוחד שבעשרה . . שהוא אחד שהוא ראש לכל הדברות, אנכי⁴⁶ ה' אלקיך“, היינו, ש„אחד עשר יום מחורב“ מורה על בחי' אחד שלמעלה (מעשרת הדברות שניתנו בחורב, בחי' „אנת הוא חד ולא בחושבן“⁴⁷, מהותו ועצמותו ית' שלמעלה מעשר ספירות⁴⁸).

ויש לומר, שכוונת הקב"ה בכך ש„לא נחם גו' ויסב גו' דרך המדבר“, י"א מסעות . . נשאם הקב"ה דרך המדבר מ' שנה“, היא, שבחינת „אחד עשר“ („אנת הוא חד ולא בחושבן“, שלמעלה מעשר ספירות ועשרת הדברות) תומשך ותתגלה בפנימיותם ע"י ההליכה במדבר במשך ארבעים שנה („בן ארבעים לבינה“⁴⁹), שבהם „נתן⁵⁰ ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע“, „שאינ אדם עומד

מכללות הענין בשמו"ר שם, שלפני ולאחרי מאמר זה מפרש „ולא נחם אלקים גו'“ במעלתן של ישראל, בניו של הקב"ה, שגם לאחרי שהקב"ה הוציאן ממצרים לא הי' מתנחם על זה שהמצריים שעבדו אותם כו', עד שהשליכם לים, משמע, שגם בפירוש זה (ש„לא נחם“ ביי"א יום אלא במ' שנה) מודגשת מעלתן של ישראל.

45 שמו"ר פמ"ב, ח.

46 יתרו כ, ב.

47 תקו"ז בהקדמה (יז, א).

48 יהל אור ע' מת. אוה"ת דברים ע' יט.

סה"מ עטר"ת ע' תקנב. תקפו.

49 אבות ספ"ה.

50 תבוא כט, ג ופרש"י שם, ו (מע"ז ה, ריש ע"ב).

בשלח הנ"ל . . אין זה מכלל התוכחות שהרי פ"ז זה ע"ד הפסוק ולא נחם אלקים כו' דרך קרובה כי קרוב הוא, כ"א דרך המדבר שאף שזהו דרך רחוקה יותר עכ"ז כן דוקא יאות“.

על סוף דעתו של רבו וחכמת משנתו⁵¹ עד ארבעים שנה⁵², שאז יהי הגילוי דבחי „אחד עשר“⁵³, ולא עוד אלא שימשיכו ויגלו דבחי „אחד עשר“ גם בארץ הלזו הגשמית, שעי"ז תהי הכניסה לארץ ישראל⁵⁴ בשלימות.

ולהוסיף, שענין זה מרומז גם בהתחלת הפרשה: „ויהי בשלח פרעה את העם – שרומז על פרעה דקדושה, דבחי „המישית לפרעה“⁵⁵, „דאדאפריעו ואתגליין מיני כל נהורין“⁵⁶ (דבחי שלמעלה מד' אותיות שם הוי", ע"ד „אנת הוא חד"). וענין זה („בשלח פרעה את העם“) הוא הטעם להמשך הכתוב „ולא נחם אלקים גוי ויסב גוי דרך המדבר גוי“, במשך ארבעים שנה – כדי שדבחי פרעה דקדושה תומשך בפנימיות.

ומרומז גם בשירת דבורה שבהפטרה – „בפרוע פרעות בישראל גוי ותשקוט הארץ ארבעים שנה“⁵⁷ – שהגילוי היותר נעלה ד„בפרוע פרעות“ („דאדאפריעו ואתגליין מיני כל נהורין“) נמשך „בישראל“ ועל ידם גם „בארץ“ באופן ד„ותשקוט“ (בהתיישבות ובפנימיות) ע"י העבודה במשך „ארבעים שנה“.

ד. ובפרטיות יותר ה"ז קשור עם (ונעשה ע"י) פרטי הענינים שבפרשה, ומהם – הליכת בניי במדבר („ויסב גוי דרך המדבר“) בכל פרטי מ"ב המסעות שהיו במשך הארבעים שנה („עד בואם אל ארץ נושבת“⁵⁸), החל מהמסעות שבפרשתנו – „ויסעו מסוכות ויחנו באתם בקצה המדבר“⁵⁹, ובפרט לאחר קרי"ס, „ויסע גוי ויצאו אל מדבר שור גוי“⁶⁰, „ויסעו גוי ויבואו גוי אל מדבר סין“⁶¹, „ויסעו גוי ממדבר סין למסעיהם וגוי“⁶²:

ידוע⁶³ שתכלית הכוונה בהליכת בניי במדבר היא כדי לברר ניצוצות הקדושה שנפלו ב„מדבר העמים“⁶⁴, ששרשם מדרגא נעלית ביותר (עולם התהו שלמעלה מעולם התיקון), ועי"ז שישראל מבררים ניצוצות הקדושה ומעלים אותם לשרשם ומקורם, נמשכת ומתגלה אצלם דרגא נעלית זו.

והענין בזה – שניצוצות הקדושה שנפלו ב„מדבר העמים“ שרשם מבחי „אחד עשר“ שלמעלה מהשתלשלות, דבחי המקיף שממנו נעשית היניקה ד"א כתרין דלעו"ו⁶⁵, כמרומז בלשון הכתוב „אחד

(58) פרשתנו טו, לה.

(59) יג, כ.

(60) טו, כב.

(61) טז, א.

(62) יז, א.

(63) ראה לקו"ת מסעי פה, ג ואילך. ובכ"מ.

(64) יחזקאל כ, לח.

(65) „י"א יום הם י"א ניצוצות שהם בק"נ, כי

בקדושה עשר ולא אחד עשר, אבל בקליפה כל המוסיף גורע הם י"א* „פני ר"פ דברים – הובא באוה"ת שם ע' זו. ושי"ג.

(* להעיר שאלופי עשו מספרם י"א (ספר הלקוטים להאריז"ל פ' ושלח. ועוד).

ובשר כבשרו – רומז על העבודה ששייכת לנפש האלקית שבכאו"א מישראל (ה„אדם שבו“).

„ושעורה“ – מאכל בהמה⁵⁸, וכמסופר בגמרא⁵⁹ שכש„אמר להם שעורים נעשו יפות, אמרו לו צא ובשר לו סוסים ולחמורים“ – רומז על העבודה ששייכת לנפש הבהמית שבכאו"א מישראל (ה„בהמה שבו“).

„וגפן“ – „תירושי המשמח אלקים ואנשים“⁶⁰ – שרומז על הוספת השמחה בכל עניני העבודה ד„אלקים“, נפש האלקית („חטה“), ובכל עניני העבודה ד„אנשים“, כמו „יין ישמח לבב“ אנוש⁶¹, לשון חלישות⁶² (כמו „עקוב הלב מכל ואנוש הוא“⁶³), שקאי על נפש הבהמית („שעורה“).

„ותאנה“ – כמ"ש „ויתפרו עלה תאנה ויעשו להם חגורות“⁶⁴, וממשך ש„ויעש גוי כתנות עור וילבישם“⁶⁵ – מורה על העבודה דבירור הלבושים של האדם (לאחרי ובהוספה על העבודה בנוגע להאדם עצמו), ועד לשלימות הבירור באופן ד„כתנות אור“ (באל"ף, כ„בתורתו של רבי מאיר“⁶⁶) – ש„אור“ רומז על

הוי"ו⁵⁴ עמו, אלא שבירידתו למטה ב„ארץ“ נעשה אצלו חסרון זה (ותחסרהו מעט מאלקים“).

וחסרון זה (ותחסרהו מעט מאלקים) שבירידה למטה לעסוק בכל פרטי המלאכות שבעבודת ה„ארץ“ („ארבעים חסר אחת“) הוא לצורך עלי' (כידוע הכלל שכל ירידה היא לצורך עלי' למעמד ומצב נעלה יותר מכמו לפני הירידה) – שנשלם ה„חסר אחת“ (ארבעים)⁵⁵, ועד שנעשה יתרון גדול יותר, ביתר שאת וביתר עז, שמתעלה לדרגא נעלית יותר מהדרגא ד„אלקים אתם“, ולמעלה גם מהדרגא דשם הוי“.

ה. ויש להוסיף ולבאר פרטי הענינים דשבעת המינים בעבודת האדם⁵⁶ (ע"ד (ומיוסד על) המבואר בלקוטי תורה להאריז"ל⁵⁷ ע"פ קבלה) – „חטה ושעורה וגפן ותאנה ורומן (ולאח"ז גם) ארץ זית שמן ודבש“:

„חטה“ – מאכל אדם, שנעשה דם

(54) נוסף על היותו „חלק אלקה ממעל ממש“ (איוב לא, ב. תניא רפ"ב).

(55) ויש לומר, שענין זה מרומז גם בארץ (שממנה יצא לחם), שכולל גם פירות האילן, שבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל שהם כנגד שבעת המדות – שרומז על כללות העבודה דבירור שבעת המדות, שבפרטיות הם במספר מ"ט (ו' פעמים ד', כי כל מדה כלולה מ' מדות) – שהו"ע „המישים שערי בינה . . חסר אחת . . ותחסרהו מעט מאלקים“, ועי"ז באים לשער הנו"ן דבינה (ועד להדרגא שבאי"ן ערוך למ"ט שערי בינה).

ועפ"ז יש לבאר המשך הכתובים, „ארץ חטה ושעורה וגו' זית שמן ודבש“, „ארץ גוי לא תחסר כל בה“ – שעי' העבודה בשבעת המינים, שבעת המדות, מ"ט, „חמישים חסר אחת“, באים להשלימות ד„לא תחסר (כיון שכל בה“, „כל“ בנימטריא חמישים.

(56) בהבא לקמן – ראה גם סה"ש ה'תשנ"ג ח"א ע' 273 ואילך.

(57) שבהערה 22.

(58) סוטה רפ"ב. ועוד.

(59) פסחים ג, סע"ב. – נתבאר בסה"ש ה'תשנ"ג שם ע' 279 ואילך.

(60) שופטים ט, יג.

(61) תהלים קד, טו.

(62) „כי אנוש יש בו ב' פירושים, הא' לשון איש“, והב' לשון חלישות“ (לקו"ת שה"ש כד, ד).

(63) ירמ' יז, ט.

(64) בראשית ג, ז.

(65) שם, כא.

(66) ב"ר פ"כ, יב.

(* ומה מובן שגם התואר „אנשים“ („איש“) שייך ל„אנוש“.

שהם כל ל"ט מלאכות⁴⁶, „הזורע והחורש . . ארבעים חסר אחת“:

הלשון „ארבעים חסר אחת“⁴⁷ (ולא שלושים ותשע) הוא ע"ד מ"ש⁴⁸ „ותחסרהו מעט מאלקים“ [כמארז"ל⁴⁹ „חמישים שערי בינה נבראו בעולם כולם ניתנו למשה חסר אחת, שנאמר ותחסרהו מעט מאלקים“] – שנוסף לכך שהחסרון מאלקים אינו אלא „מעט“ בלבד, „חסר אחת“, הרי, גם חסרון זה הוא פעולה מיוחדת של הקב"ה („ותחסרהו“), ולפני פעולה זו לא הי' חסרון, כיון שכאו"א מישראל הוא בבחינת אלקים, כמ"ש⁵⁰ „אני אמרתי אלקים אתם“, ויתירה מזה, כיון ש„שמש ומגן הוי' אלקים“⁵¹, ששם אלקים הוא מגן ונתקן לשם הוי', נמצא, שכאו"א מישראל הוא גם בבחינת שם הוי'⁵², וכמ"ש⁵³ „כי חלק

46 להעיר, שבכמה מקומות הובא הלשון ל"ט מלאכות בנוגע לסידורא דפת (ראה לדוגמא לקו"ת בחוקתי מט, ד), אף שהמספר המדוייק של המלאכות השייכות לסידורא דפת הוא י"א* (ראה סה"מ תר"ל ע' רמז).

47 בהבא לקמן – ראה גם סה"מ שם ע' רמד ואילך.

48 תהלים ה, ו.

49 ר"ה כא, ב. וש"נ.

50 תהלים פב, ו.

51 שם פד, יב. וראה תניא שעהיה"א רפ"ד. ובכ"מ.

52 אפילו מצד הגוף – כידוע שהגוף דישראל* הוא בצירוף שם הוי' (ראה אוה"ת תוריע ע' תקד. ועוד), ועאכו"כ מצד הנשמה, שיש בה כל פרטי הענינים ד' אותיות שם הוי' (ראה תניא אגה"ת פ"ד. ובכ"מ).

53 האוינו לב, ט. וראה אגה"ת שם.

(* ור"ל ע"ד הרמז – שע"י העבודה והיגיעה (בלחם הרוחני) ביי"א מלאכות באים לבחי' „אחד עשר“ (בחי' האלקות שלמעלה מהבריאה) שלמעלה מעשר (בחי' אלקות השייכת להבריאה), שזהו גם תוכן העילוי ד-ארבעים לגבי „ארבעים חסר אחת.“ (* ולצורך ענין הבחירה נעשה דוגמתו גם בגופי אוה"ע (ראה סה"מ תרנ"ו טע"ע שיט).

מסעות) במשך ארבעים שנה⁶⁶ – שאילו הי' הקב"ה מולכים ביי"א מסעות (בי"א יום) הי' הבירור (רק) ע"י המשכת וגילוי אור עליון (בחי' אחד עשר) מלמעלה למטה, שאינו פועל כ"כ במציאות התחתון, ולכן „נשאם הקב"ה דרך המדבר מ' שנה“, שע"י הי' הבירור (גם) ע"י עבודתם של ישראל בדרך מלמטה למעלה, שהפעולה בהתחתון היא בשלימותה; וביחד עם זה, ישנו גם העילוי דהמשכת וגילוי אור עליון, בחי' „אחד עשר“, מלמעלה למטה (שאי אפשר להגיע אליו ע"י העבודה מלמטה למעלה שהיא במדידה והגבלה) – „י"א מסעות . . נשאם הקב"ה דרך המדבר מ' שנה“⁶⁷ – שהבירור בדרך מלמטה למעלה (בארבעים שנה) חדור ונעשה בכח הגילוי דבחי' אחד עשר מלמעלה למטה⁶⁸ (חיבור ב' המעלות דמלמעלה למטה ומלמטה למעלה גם יחד).

ועד"ז בנוגע למלחמות עמלק שבסיום הפרשה – „כי יד על כס י"ה מלחמה לה' בעמלק גו", „אין השם שלם כו' עד שימחה שמו של עמלק“ – ש„עמלק“ הוא מזרעו של עשו (שעיר), בחי' י"א דלעו"ז

עשר יום מתורב דרך הר שעיר“, ש„אחד עשר יום“ הם „דרך להר שעיר“⁶⁶ (ח"ו), וע"י עבודתם של ישראל בבירור הניצוצות והעלאתם לשרשם ומקורם בבחי' „אחד עשר“ דקדושה⁶⁷, נמשכת ומתגלה בחי' „אחד עשר“ בישראל (המשכת המקיף בפנימיות, שההמשכה היא למקום הראוי דוקא⁶⁸), וע"י ניתוסף אצלם עליו גדול יותר לגבי עבודתם בעניני התומ"צ, עשרת הדברות הקשורים עם עשר ספירות, שלימות הקדושה במדידה והגבלה⁶⁸.

ויש להוסיף ביאור בהחילוק שבין „י"א מסעות“ (י"א יום) לההליכה במדבר (מ"ב

66 ראה שמו"ר פמ"ב, ז: „אמר ר' שמעון בן יוחאי י"א יום היו עם הקב"ה וכ"ט יום היו מתחשבים היאך לעשות את העגל, כמ"ש אחד עשר יום מתורב, ואח"כ באו לדרכי עשו, דרך הר שעיר. ור"א בן יעקב אומר כ"ט יום היו עם הקב"ה וי"א יום היו מתחשבים היאך לעשות את העגל, כמ"ש אחד עשר יום דרך הר שעיר, שעשו מעשה שעיר“ – הובא ונתבאר באוה"ת וסה"מ עטר"ת שם*.

67 וכן „שעיר“ דקדושה – שערות דקדושה, „עתיק יומין . . . שער ריש"י כעמר נקא“, י"ג תיקוני דיקנא.

68 ראה אוה"ת פרשתנו (ע' סג ואילך) בביאור מארז"ל על הפסוק „ופרעה הקריב“, שהקריב לבן של ישראל לאביהם שבשמים“ (ראה תנחומא פרשתנו ת. שמו"ר פכ"א, ה) – שהקריב אותם לבחי' „החמישית לפרעה“, „אנת הוא חד ולא בחושבן“, עיי"ש.

(* ולהעיר, שבאוה"ת מביא ב' הדעות שבמדדו, ובסה"מ עטר"ת מביא רק דעת ראב"י. ואולי י"ל הטעם, שבאוה"ת מדובר גם אודות היניקה דיי"א דלעו"ז מי"א דקדושה, כמורמו בדעת רשב"י ש„י"א יום היו עם הקב"ה ואח"כ באו כו". ובסה"מ עטר"ת מדובר (בעיקר) אודות הקלוקל דיי"א דלעו"ז, כמורמו בדעת ראב"י ש„י"א יום היו מתחשבים היאך לעשות את העגל“.

69 ראה גם אוה"ת וסה"מ עטר"ת שם. אלא, ששם מבואר (בעיקר) מעלת הבירור בדרך מלמעלה למטה, וכיון שקלוקלו הי' צ"ל הבירור בדרך מלמטה למעלה, וכאן מבואר גם מעלת הבירור בדרך מלמטה למעלה, בהתאם להאמור שבמאמר המדרש כאן מודגשת המעלה שבהליכה במדבר ארבעים שנה.

70 ויומתק יותר – שמי' שנה שנתעכבו ישראל במדבר הם כנגד „ויהי עשו בן ארבעים שנה“ (אוה"ת וישלה (כרך ה) תתעג, א), שבהם נעשה הבירור דיי"א דלעו"ז.

71 כי, בהבירור בדרך מלמטה למעלה „אינו נכלל עדיין בקדושה ממש להיות בבחי' אלקות (ובודאי לא בבחי' האלקות ד, „אנת הוא חד“), וצ"ל בירור שני כו" (סה"מ עטר"ת שם).

(„אחד עשר יום גו' הר שטיר“), וע"י (בירור⁷²) ומחייט עמלק [„מחה אמחה“ (ע"י הקב"ה) ו„תמחה“ (ע"י ישראל), ר"ת אמת⁷³, אמחה מחה תמחה], נמשכת ומתגלה בישראל בחי' י"א דקדושה, שזהו"ע ד„השם שלם“, לא רק י"ה (כ"י יד על כס י"ה“), אלא גם ו"ה, בגימטריא י"א, שרומז על המשכת וגילוי בחי' „אחד עשר“ בכל פרטי עניני העבודה שמצד עשר כחות הנפש שנחלקים ל„הנסתרות (י"ה) והנגלות“ (ו"ה נגלות)⁷⁴.

ועד"ז בנוגע להודאת יתרו וביאתו למשה (בהתחלת פרשת יתרו) – שהגיור דיתרו⁷⁵ הו"ע בירור ניצוצות הקדושה שנפלו למטה⁷⁶, ששרשם בבחי' י"א דקדושה, וע"י בירורם והעלאתם לשרשם ומקורם נעשה הוספה ויתרון אצל ישראל, שזהו"ע „יתר פרשה אחת בתורה“, שרומז על ההוספה דבחי' „אחד עשר יום מחורב“, שלמעלה מעשרת הדברות שניתנו מחורב⁷⁷.

ה. עפ"ז יש לבאר שפרטי הענינים

(72) להעיר במארו"ל ש„מבני בניו של המן למדו תורה כו“ (גיטין נו, ב. ושי"ב).

(73) להעיר מירושלמי ריש סנהדרין: „אמת... אל"ף ריש" דאלפא ביתא מ"ם באמצעיתא תי"ו בסופה, לומר אני ה' ראשון גו' ומבלעדי אין אלקים“ – גילוי דרגא נעלית ביותר שנמשכת והודרת עד למטה מטה („ברית התיכון המברית מן הקצה אל הקצה“), שמצדה אין נתינת מקום ללעו"ז (ע"י בירורה והעלאתה לקדושה, או ע"י ביטול מציאותה).

(74) ראה תניא אנה"ט ספ"ד. לקו"ת פקודי ג, ב ואילך. ראה כט, א ואילך. ובכ"מ.

(75) כולל גם „וילך לו אל ארצו“, לגייר בני משפחתו (יתרו יח, כז ובפרש"י). – ויש לומר, שכלשון הכתוב „וילך לו אל ארצו“ מרומז גם ה„גיו"ר ד„ארצו“ ממש ע"י עבודת הבירורים.

(76) ע"ד הפירוש במארו"ל „לא הגלה כו' שיתוספו עליהם גרים“, כדלקמן ס"ה.

(77) ראה אוה"ת יתרו ריש ע' תרלד.

שבפרשיות בשלח ויתרו הם הכנה להשלימות דמתן-תורה לעתיד לבוא:

ידוע⁷⁸ שמתן-תורה הו"ע חד-פעמי, כיון שבו ניתנו (לא רק כל עניני התורה שמתחדשים ע"י תלמיד ותיק, אלא גם עניני התורה שיתגלו לעתיד לבוא ע"י הקב"ה. ואעפ"כ נאמר „תורה חדשה מאתי תצא“, חידוש ממש, כיון שבמתן-תורה היו ענינים אלו בתכלית ההעלם לגמרי, עד כדי כך, שהתגלותם היא חידוש ממש.

ומהביאורים בזה – שבמתן-תורה ניתנו בגלוי עשרת הדברות, כנגד עשרה מאמרות ועשר ספירות, דרגת האלקות שיש לה ערך ושייכות לעולם (כמודגש בנגלה דתורה, הלכות בנוגע להנהגת האדם בעולם), ואילו דרגת האלקות שאין לה ערך ושייכות לעולם לא באה בגילוי אלא בהעלם; ולעתיד לבוא תתגלה בתורה דרגת האלקות שבאין-ערך לגמרי לעולם (כמודגש בפנימיות התורה, „סוד טעמי ומסתר צפונותי“⁷⁸, ידיעת אלקות), ועד להגילוי דמהותו ועצמותו ית' ממש – כדיוק הלשון „תורה חדשה מאתי תצא“, „מאתי דייקא, וכמ"ש י" כי כולם ידעו אותי“ – בחי' „אחד עשר יום (שלמעלה מעשה"ד שניתנו) מחורב“, „אנת הוא חד ולא בחושבן“.

ויש לומר, שענין זה מרומז גם בהכנה למתן-תורה (שצריכה להיות גם מעין דוגמת השלימות דלעתיד לבוא שניתנה בהעלם במתן-תורה) – בהמסעות במדבר, במלחמת עמלק ובהודאת יתרו, הקדושה לשרשם ומקורם בבחי' „אחד עשר“, כנ"ל.

(78) פרש"י שה"ש א, ב.

(79) ירמ' לא, לג.

חטה ושעורה לגפן ותאנה ורמון זית שמן ודבש, ו„כל²⁸ המוקדם בפסוק זה מוקדם לברכה“²⁹, יש להקדימם גם בהלימוד והוראה בעבודת האדם.

ולא עוד אלא שיש להקדים לפנייהם הלימוד והוראה מתיבת „ארץ“ שבהתחלת הכתוב³⁰, שהיא המקור שממנה באים כל עניני צמיחה, הן תבואה (חטה ושעורה), והן פירות האילן (גפן ותאנה ורמון זית שמן ודבש), דאף שמקום צמיחת האילנות הוא ב„גן“³¹ שלמעלה משדה (מקום צמיחת התבואה³²) שבארץ סתם, הרי, גם ה„גן“ הוא חלק מה„ארץ“ (דרגא נעלית יותר ב„ארץ“), כדלקמן.

ג. „ארץ“:

כתיב³³ „ארץ ממנה יצא לחם“ (שכולל כל עניני מאכל³⁴, גם פירות האילן) – לאחרי וע"י עבודת ויגיעת האדם³⁵, החל מחרישה וזריעה, ובלשון המשנה³⁶ „הזורע והחורש“, „בארץ ישראל קאי דורעי

(ב), ובפרט בנדו"ד, שנפק"מ לדיני ברכות, כדלקמן בפנים.

(28) ברכות מא, א.

(29) וגם לאחרי ש„הפסיק ארץ (השני) את הסדר וחזר לעשות זיתים ותמרים חשובים“ (פרש"י שם, ב) – השיבותם היא לגבי גפן ותאנה ורמון, שהסמוך לארץ השני חשוב מן המאוחר מארץ ראשון, ולא לגבי חטה ושעורה הסמוכים לארץ הראשון.

(30) ובפרשיות יותר – ארץ הא', „ארץ חטה וגו“, וארץ הב', „ארץ זית שמן גו“.

(31) להעיר מהשייכות המיוחדת לשנה זו – תש"ב – שממנה נכנסים לשנת ה„גן“.

(32) אף שיש גם „גן הירק“ (עקב יא, יו"ד).

(33) איוב כח, ה.

(34) ראה פרש"י ויצא לא, נד. ועוד.

(35) דאף שנבראת ע"י הקב"ה, מ"מ, ניתנה להאדם באופן שדוקא ע"י „לעשות“ – עבודתו ויגיעתו – תהי' צמיחת הלחם.

(36) שבת עג, סע"א.

(בזריות הכי גדולה) למצוה¹⁹, ועל ידם נמשך ונעשה גם בארץ ישראל²⁰, וזוהו מובן שכל פרטי הענינים שבארץ ישראל ישנם תחילה בישראל.

ובהתאם לכך יש לבאר תוכן הענין דשבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל: „ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש“²¹ – כידוע ששבעת המינים הם כנגד שבעת המדות²², שבעת הקנים ד„מנורת זהב כולה“²³, שקאי על כנסת ישראל שנחלקת לשבעה סוגים, שבעה אופנים בעבודת ה'י²⁴, שכל פרטי ענינים אלו ישנם בכאו"א מישראל²⁵, האנשים והנשים והטף²⁶.

ואף ש„ראש השנה לאילן“ שייך רק לחמשה מהם – ב' המינים ד„ארץ“ הב', „ארץ זית שמן ודבש“, ורק ג' מינים מ„ארץ“ הא', „ארץ (חטה ושעורה) וגפן ותאנה ורמון“, משא"כ חטה ושעורה שאינם אילנות ור"ה שלהם אינו בחמשה עשר בשבט, אלא באחד בתשרי, שהוא „ראש השנה למעשרות תבואה קטניות וירקות“²⁷ – מ"מ, כיון שהכתוב מקדים²⁷

(19) אבות פ"ד מ"ב. וראה לקו"ש ח"ז ע' 371

ואילך. ושי"ב.

(20) כולל גם בעבודתם בקיום ההוראה המפורסמת של נשיא חב"ד: „עשה כאן בחו"ל ארץ ישראל“ (אג"ק אדמו"ר מהור"י צ"ח ע' תפח).

(21) עקב ח, ה.

(22) ראה ליקוטי תורה וספר הליקוטים להארי"ל עה"פ. לקוטי לוי"צ אג"ק ריש ע' שסו.

(23) זכרי' ד, ב.

(24) ראה לקו"ת ר"פ בהעלותך. ובכ"מ.

(25) ובהדגשה יתירה – במעמד כו"כ מישראל יחידו.

(26) אף שיש חילוקי דרגות באופן ההתגלות – בגלוי ממש, בגלוי סתם, או בכח ובהעלם, העלם שישנו במציאות, ועד להעלם שאינו במציאות (כמבואר בכ"מ).

(27) להעיר, שסדר בתורה הוא גם תורה (ראה ש"ה חלק תושב"ע כלל לשונות בתחלתו (תב),

ארץ עשר אומות, כיון שנוסף על ארץ שבע אומות (בירור ז' מדות דתוהו⁸²) יהי גם הכיבוש דג' הארצות דקיני קניזי וקדמוני⁸⁷ (בירור כח"ב דתוהו⁸²), ועד שעתידה ארץ ישראל שתפשט בכל הארצות⁸⁸, שכל העולם יהי בבחי' "ארץ ישראל", דירה לו ית' בתחתונים⁸⁹, בדוגמת הדירה שבה מתגלה עצמותו של הדר בהדירה⁹⁰, גילוי העצמות, "אנת הוא חד".

ו. ויש להוסיף, שהאמור לעיל מודגש גם בהשם דש"ק זה ע"ש שירת הים - שבת שירה:

ב, שבת שירה נכללים כל עניני עליות שנעשים ע"י שיר, "כל בעלי השיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר" (כנ"ל ס"א). וע"פ הידועי שכל העליות נכללים בשם מ"ב ד, אנא בכח" (שיש בו מ"ב

אלא, שאז היתה רק התחלת ההכנה להשלימות דמתן-תורה דלעתיד לבוא, ועיקרה ושלמותה היא ע"י "מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות"⁸⁰ ב, מדבר העמים" (כידוע שכל זמן משך הגלות נרמז במ"ב המסעות שבמדבר⁸¹), לברר ולהעלות ניצוצות הקדושה, כידוע הפירוש במארו⁸², "לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות אלא כדי שיתוספו עליהם גרים", שהו"ע בירור והעלאת ניצוצות הקדושה⁸³, ועד לגמר ושלמות הבירור כשיקויים היעוד⁸⁴, "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ", שזהו"ע, מחה אמה את זכר עמלק⁸⁵.

ומזה באים תיכף להשלימות דמתן-תורה באופן ש, תורה חדשה מאתי תצא", וכן להשלימות דהכניסה לארץ טובה ורחבה בגאולה האמיתית והשלימה⁸⁶ -

(80) תניא רפ"ז.

(81) ססוימם וחותמם ב, ירדן ירחו", בחי' "והריחו בירת ה'" שנאמר במשיח צדקנו, "דמורה ודאין" (סנהדרין צג, ב. לקו"ת שבהערה 63).

(82) פסחים פז, ב. וראה אוה"ת פרשתנו ע' עתר ואילך.

(83) ראה תו"א בראשית ו, א. שם ר"פ לך לך. אוה"ת שם. ועוד.

(84) זכרי' יג, ב.

(85) וכיון ש, ראשית גוים עמלק ואחריתו עדי אובד", הרי, ע"י ביטול ומחית עמלק מתבטל "רוח הטומאה" לגמרי.

(86) להעיר שגם הגאולה קשורה עם מספר ארבעים (ע"ד הארבעים שנה שהיו בני' במדבר העמים) - "לסרבה המשרה", מ"ם סתומה באמצע התיבה, שרומז על סתימת פירצת הגלות, "חומות ירושלים אשר המ פרוצים*", מ"ם פתוחה בסוף

(* ויתירה מזה - שמהפכים הפירצה למעמד ומצד ד, פרוות תשב ירושלים" (זכרי' ב, ח). ולהעיר מהשייכות להפסדה דפרשתנו: "צדקת פרונו בישראל" (שופטים ה, יא) - "שהוא גילוי בחי' פרונו, לשון פרוות תשב ירושלים. . . ע"י שפירן לבין

משיחות חמשה עשר בשבט* ה'תשנ"ב

הוראה⁸, לימוד והוראה בעבודת האדם, "אני נבראתי לשמש את קוניי" - לכל לראש בנוגע ליום זה עצמו, ועוד ועיקר, להיותו "ראש השנה", יש להמשיכו על ובכל השנה כולה (עד ל, ראש השנה לאילן" בשנה שלאח"ו, שאז יתוסף הידוש נעלה יותר, עלי' למעלה מעלי').

ב. ובהקדמה:

"אילן" - קשור עם בני' כמ"ש¹⁰, כי האדם (שקאי בעיקר על בני'י, "אתם קרויין אדם"¹¹, ע"ש "אדמה לעליון"¹²) עץ השדה", ובפרט האילנות (שבארץ ישראל, וביניהם גופא האילנות) שנשתבחה בהם ארץ ישראל, ששייכותם לארץ ישראל היא כתוצאה מזה שישנם תחילה בישראל עצמם.

ויומתק יותר - ע"פ הידועי¹³ שישאל נקראים בשם "ארץ", כמ"ש¹⁴, "כי תהיו אתם ארץ הפץ", וכמארו¹⁵, "למה נקרא שמה ארץ שרצתה לעשות רצון קונה", "רצתה" מלשון רצון¹⁶, וגם מלשון מרוצה¹⁷, שענין זה שייך בעיקר ב, ארץ הפץ" דישראל, שכאו"א מישראל, רוצה הוא לעשות כל המצוות¹⁸, ועד ש, רץ

(8) ראה רד"ק תהלים יט, ה. גו"א ר"פ בראשית. חז"ג נג, ב. ועוד.

(9) משנה וברייתא סוף מס' קידושין.

(10) שופטים כ, יט.

(11) יבמות סא, רע"א.

(12) ראה של"ג ג, רע"א. ועוד. עש"מ מאמר אכ"ח ח"ב פל"ג. ובכ"מ.

(13) ראה גם תו"א בראשית בתחלתו. ובכ"מ.

(14) מלאכי ג, יב. וראה, "היום יום" י"ז אייר. ב' אלול. ובכ"מ.

(15) ב"ר פ"ה, ה.

(16) פ"י המת"כ שם.

(17) ראה פ"י מהר"ו שם. תו"א שם א, סע"ג.

(18) רמב"ם ה' גירושין ספ"ב.

א. ענינו המיוחד של חמשה עשר בשבט - שאין אומרים בו תחנון, וגם לא כמנחה שלפניו - שהוא, ראש השנה לאילן", כדאיתא במשנה⁴: "באחד בשבט ראש השנה לאילן כדברי ב"ש, ב"ה אומרים בחמשה עשר בו", והלכה כב"ה.

ולכן מנהג ישראל⁵ לאכול ביום זה מיני פירות, ובפרט פירות שנשתבחה בהם ארץ ישראל, שבה מודגש ענינו של "ראש השנה לאילן" לדינא - "לענין מעשר"⁷.

ויש לבאר ענינו של היום בעבודתם של ישראל - כבכל עניני התורה מלשון

* מוצאי חמשה עשר בשבט לאחר תפלת ערבית, וכולל גם הדברים שנאמרו בליל חמשה עשר בשבט לאחר תפלת ערבית, ובערב חמשה עשר בשבט לאחר מנחה. וניתוספו גם בה פרטים משיחות י"א שבט, וליל טו"ב שבט (ב, יהדות" כללית להאורות שיהיו) - המו"ל.

(1) גוסף על המעלה ד, קיימא סיהרא באשלמותא" ביום חמשה עשר שבכל חודש, ועאכו"כ וביתר שאת וביתר עוז בחודש האחד עשר, שקשור עם בחי' "אחד עשר" שלמעלה מכל עשר ספירות, כמדובר (סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 317 (לעיל ע' 258) ואילך).

(2) להעיר, שבימים שאין אומרים תחנון אין צורך בתחנון, כלומר, לא זו בלבד שהענינים דתחנון נעשים מעצמם (ולא אמירת תחנון) מצד מעלת היום, אלא שמלכתחילה אין צורך בהענין דתחנון.

(3) שו"ע או"ח סקל"א ס"ו. השלמה לשו"ע אדה"ז שם ס"ה. סידור אדה"ז לפני ובא לציון גואל.

(4) ריש מס' ר"ה.

(5) רמב"ם ה' תרומות פ"ה הי"א. ה' מע"ש פ"א ה"ב.

(6) מג"א או"ח שם. השלמה שם.

(7) שאין מעשרין פירות האילן שחננטו קודם (ט"ו) בשבט על שחננטו לאחר (ט"ו) בשבט" (פרש"י ורע"ב ר"ה שם. רמב"ם שם).

תיבות)⁹², „ועדו היו כל המ"ב מסעות שהם כנגד שם מ"ב הוא בחי' עלי' ממדרגה למדרגה כו"י"⁹³, מ"ב עליות⁹⁴ שע"י עבודת הביוררים שבמדבר העמים - נמצא, שב„שבת שירה“ (שכולל כל העליות שע"י שיר) נכללים כל העליות שנעשים ע"י מ"ב המסעות שבמדבר העמים, כללות מעשינו ועבודתנו כל זמן משך הגלות.

ולאחרי גמר עבודת הביוררים בכל פרטי העליות דמ"ב המסעות שבמדבר העמים שכלולים ב„שבת שירה“ - באים ל„שיר חדש“ דלעתיד לבוא⁹⁵:

איתא במכילתא⁹⁶, „עשר שירות הן⁹⁷, הראשונה שנאמרה במצרים . . השני' על הים, שנאמר אז ישיר משה . . הששית שאמרה דבורה וברק, שנאמר ותשר דבורה וברק בן אבינועם . . העשירית לעתיד לבוא, שנאמר שירו לה' שיר חדש

92 שלכן אומרים „אנא בכח“ בכל זמן של עלי' מלמטה למעלה, כמו בק"ש על המטה, שאז נעשית העלי' דעבודת כל היום, ובקבלת שבת, שאז נעשית העלי' דעבודת כל השבוע (אוה"ת וסה"מ שם).

93 תו"א פרשתנו סב, רע"ג.

94 ראה לקו"ת מסעי (פט, א ואילך) ביאור החילוק שבין מ"ט ימים דספח"ע (ו' מדות שכל א' כלול מזו) למ"ב המסעות (ו' פעמים ז') - ש„מלמעלה למטה הם מ"ט . . שממשיכים מקיפים מלמעלה למטה לכל הו' מדות . . גם בחי' מלכות . . משא"כ המסעות שהם מלמטה למעלה אינם כ"א ששה לבד בכל מדה כו"י. עיי"ש.

95 להעיר ששירת הים נאמרה בלשון עתיד - „אז ישיר“, „לעתיד לבוא“ (טו, א ובמכילתא עה"פ), שרומז על השיר לעתיד לבוא*.

96 שם. וראה גם יל"ש יהושע רמז כ.

97 ראה גם תנחומא פרשתנו יו"ד. תרגום שה"ש בתחלתו.

(* נוסף לכך ש„מכאן לתחיית המתים מן התורה“ (סנהדרין צא, טע"ב. הובא במכילתא ופרש"י עה"פ).

. כל השירות כולן קרואות בלשון נקבה, כשם שהנקבה יולדת כך התשועות שעברו היא אחריהם שעבור, אבל התשועה העתידה להיות אין אחרי' שעבור לכך קרואה בלשון זכר⁹⁸.

ומהחילוקים שביניהם⁹⁹ - שבשירה בלשון נקבה נרגשת בעיקר העלי' מלמטה למעלה, שהמקבל מצ"ע (נקבה) משתוקק ומתגעגע לצאת ממדרגתו ולהכלל בדרגא נעלית יותר, משא"כ בשיר בלשון זכר נרגשת בעיקר השפעת וגילוי אור העליון מלמעלה למטה, שעל ידו נעשית הדביקות והתכללות בהעליון¹⁰⁰. כלומר, עם היותו „שיר“ שענינו עלי' מלמטה למעלה, ה"ז באופן שנרגש בו (לא כ"כ הגעגועים, אלא בעיקר) הדביקות וההתכללות בהגילוי דהעליון, ועי"ז יש בו ב' המעלות דמלמטלמ"ע ומלמעלה למטה גם יחד.

ויש לומר, שב„שבת שירה“ (הקשורה גם עם „העשירית . . שיר חדש . . בלשון זכר“) ישנה השלימות דכל השירות באופן של עלי' מלמטה למעלה, ונוסף לזה נרגשת הדביקות וההתכללות מצד הגילוי שלמעלה מעשר - בחי' „אחד עשר“, „אנת הוא חד ולא בחושבן“ (ע"ד „י"א¹⁰¹ מסעות . . נשאם הקב"ה דרך המדבר מ' שנה“, כנ"ל ס"ד).

ויש לקשר זה עם הענין ד„שיר¹⁰²

98 וראה גם שמו"ר (פרשתנו) פכ"ג, יא. תוד"ה ה"ג ונאמר - פסחים קטז, ב.

99 ראה גם סידור (עם דא"ח) סז, ב ואילך. אוה"ת שה"ש ע' ג. המשך תער"ב ח"ב ע' א' קכה. ועוד.

100 משא"כ בהעלי' מלמטה למעלה אינו נכלל עדיין בהעליון ממש (כנ"ל הערה 71).

101 ולחידודי להעיר (ע"ד הרמז) ש„אז ישיר“ ר"ת (א"י) י"א (ראה לעיל הערה 54).

102 להעיר שבכמה ק"ק בישראל נוהגים לומר שיר השירים לפני קבלת שבת.

ש„ימלא שחוק פינו“¹⁵⁶ - כמרומז בב' שמותיו של נשיא דורנו, משיח שבדורנו.

ובלשון הכתוב בשירת הים: „תבאמו ותטעמו בהר נחלתך גו' מקדש אדני' כוננו ידיך ה' ימלוך לעולם ועד“, ובהמשך לזה - בפרשה דמ"ת: „וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר“¹⁵⁷, השלימות דמתן-תורה („אחד עשר יום מחורב“) שתתגלה ב„תורה חדשה מאתי תצא“.

עשר דשנת הארבעים ושתים¹⁵², יוצאים כל בניי (בנערינו ובזקנינו גו' בבנינו ובבנותינו¹⁵³) מ„מדבר העמים“, ועולים לארצנו הקדושה ולירושלים עיר הקודש ולבית המקדש השלישי - כיון ש„יוסיף אדני' שנית ידו גו' ואסף נדחי ישראל גו“¹⁵⁴, ו„גודה לך שיר חדש“¹⁵⁵, באופן

152 ע"ד מ"ש „אחד עשר יום מחורב גו' ויהי בארבעים שנה בעשתי עשר חודש גו“.

153 בא יו"ד, ט.

154 ישע"י שם, יא"ב.

155 נוסח ברכת „אשר גאלנו“ - פסחים קטז, ב (ובתוס' שם).

156 תהלים קכו, ב. וראה ברכות לא, א.

157 יתרו כ, א.

השירה בנוגע לעבודת התפלה (שנקראת גם בלשון רינה¹³⁹ (שירה)) באופן של שירה (כידוע שרבינו הזקן ה' מתפלל בקול ושירה) – שנוסף על השירה הקשורה עם העלי' מלמטה למעלה, צ"ל עכשיו (לאחרי גמר כל העליות) השירה שמצד הדביקות וההתכללות בהעליון, כהכנה והתחלה ל"שיר חדש" דלעתיד לבוא (כנ"ל ס"ו).

ובמיוחד בנוגע להתפלה על הגאולה האמיתית והשלימה¹⁴⁰ (ובפרט לאחרי שכבר "כלו כל הקיצין"¹⁴¹, ונשלמו כל עניני העבודה, כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו) – שנוסף על רגש הכוסף והתשוקה והגעגועים להגאולה (עד עתה), צ"ל עכשיו גם ובעיקר רגש השמחה¹⁴² מזה שהגאולה באה בפועל ממש ברגע זה ממש.

י. ויש להוסיף ולעורר אודות עריכת התוועדות בכל מקום ומקום גם בחמשה עשר בשבט:

"ראש השנה לאילן" קשור ושייך ל"האדם (אתם קרויין אדם"¹⁴³, ע"ש אדמה לעליון¹⁴⁴) עץ השדה"¹⁴⁵, ובפרט האילנות שנשתבחה בהם ארץ (ששייכת

(139) ספרי ר"פ ואתחנן. ועוד.

(140) נוסף על הגאולה הפרטית שנעשית ע"י עבודת התפלה (תניא אגה"ק ס"ד).

(141) סנהדרין צו, ב.

(142) שפורצת גדר (סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך) – לא רק פריצת גדר הגלות, אלא גם ובעיקר פריצת גדר הגאולה, שהגאולה עצמה היא באופן ד', נחלה בלי מצרים. . נחלת יעקב אביך. . כיעקב שכתוב בו ופרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה" (שבת קיח, סע"א ואילך).

(143) יבמות סא, רע"א.

(144) ראה של"ה ג, רע"א. ועוד. עש"מ מאמר אכ"ח פל"ג. ובכ"מ.

(145) פ' שופטים כ, יט. וראה תענית ז, א.

ונקראת ע"ש) ישראל, "כי תהיו אתם ארץ חפץ"¹⁴⁶, ויש בכאו"א מהם (האנשים והנשים והטף) כל פרטי הענינים ד"ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש", כמבואר בכ"מ פרטי הענינים בזה¹⁴⁷. וב"ראש השנה לאילן" צ"ל חידוש והוספה בכל עניני העבודה הנ"ל אצל כל אחד ואחת מישראל, כל חד וחד לפום שיעורא דילי'.

ובודאי ינצלו ההתוועדויות ד"ראש השנה לאילן" כדי לבאר ולעורר ע"ד ההוספה והחידוש בעניני העבודה הנ"ל, כולל ובמיוחד לעורר התשוקה והגעגועים ועד לרגש השמחה בגלל הידיעה שתיכף ומיד נכנסים לארץ ישראל, לאכול מפרי' ולשבוע מטובה, ולקיים כל המצוות התלויות בה בתכלית השלימות, כמצות רצונך"¹⁴⁸.

יא. ויה"ר ועיקר – שעוד לפני חמשה עשר בשבט יהי גמר ושלמות הצמיחה ד"איש צמת שמו", ועליו נאמר "וקם שבט (מלך רודה ומושל) מישראל"¹⁴⁹, "ויצא חוטר מגזע ישי ונצר משרשיו יפרה"¹⁵⁰ – "יעמוד מלך מבית דוד (מינוי מלך) . . וילחם מלחמות ה' (מלחמה לה' בעמלק)". . ובנה מקדש במקומו"¹⁵¹ (בנין בית הבחירה).

ובפשטות – שתיכף ומיד ממש, בבואנו מיום עשתי עשר בחודש עשתי

(146) מלאכי ג, יב. וראה "היום יום" י"ז אייר. ב' אלול. ובכ"מ.

(147) ראה סה"ש תש"נ ח"א ע' 273 ואילך. וש"נ. – וראה סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 322 (לקמן ע' 263) ואילך.

(148) ראה תו"ח ר"פ ויהי. המשך וככה תרל"ז פ"ז ואילך. ועוד.

(149) בלק כד, י ובפרש"י.

(150) ישע"י, יא, א.

(151) רמב"ם הל' מלכים ספ"א.

בחי' "אחד עשר", "אנת הוא חד ולא בחושבן".

ז. ע"פ האמור לעיל יש לבאר גם הקשר והשייכות דפרשיות בשלה ויתרו לתוכן הזמן שבו קורין פרשיות אלו – בסמיכות להעשירי בשבט:

חודש שבט הוא חודש האחד עשר (להתחלת מנין החדשים מניסן) – "עשתי עשר חודש הוא חודש שבט"¹¹⁰ – ששייך במיוחד להגאולה האמיתית והשלימה¹¹¹ שאז יהי הגילוי דבחי' "אחד עשר", "אנת הוא חד", שלכן, מחודש שבט באים לחודש אדר, שבו היתה הגאולה דפורים, גאולה במעמד ומצב ד"אכתת"¹¹² עבדי אחשורוש אנן"¹¹³, ו"מיסמך גאולה לגאולה", "פורים לפסח"¹¹⁴, בחודש ניסן "שבו נגאלו ישראל ממצרים ובו עתידין ליגאל, שנאמר¹¹⁵ כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"¹¹⁶.

ובחודש שבט (חודש עשתי עשר) עצמו באים מיום העשירי ליום אחד עשר ("אחד עשר יום מחורב") – אחד עשר שבאחד עשר.

ויש להוסיף בביאור העילוי וההוספה דאחד עשר יום לגבי כללות חודש האחד עשר – (א) שבחי' אחד עשר היא באופן

באלקות בפילוש כו" (אוה"ת פרשתנו ע' שסו ואילך).

(110) זכרי' א, ז.

(111) כמורמו גם בהשם "שבט" – ע"ש "שבט מלוכה" דמלכות בית דוד (ראה סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 264 (לעיל ע' 208)).

(112) מגילה יד, א.

(113) ויתירה מזה – שפורים לא יבטל גם בימות המשיח, שנאמר (אסתר ט, כח), "וימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא יסוף מזרעם" (רמב"ם סוף הל' מגילה).

(114) שם ו, סע"ב ובפרש"י.

(115) מיכה ז, טו.

(116) ר"ה יא, רע"א. שמו"ר פט"ו, יא.

השירים¹⁰³ שהוא "קדש קדשים"¹⁰⁴ – כפירוש המהרש"א¹⁰⁵ ש"עשר שירות היו בעולם וזו למעלה מזו וזו למעלה מכולם (כמ"ש בתרגום), וכיון שכולם קדש הרי העשירי שהוא קודש בכל מקום למעלה מכולם הכא נמי קדש קדשים" – שהשייכות ד"שיר השירים" (שנאמר בזמן הזה) לשיר העשירי דלעתיד לבוא, היא, לפי שבו נעשית השלימות דכל השירים שבזמן הזה (כל העליות מלמטה למעלה) כפי שמתקשרים ומתחברים עם השיר חדש דלעתיד לבוא¹⁰⁶ (שנרגשת גם הדביקות וההתכללות בהעליון), ועי"ז באים לשיר חדש לשון זכר דלעתיד לבוא עצמו¹⁰⁷ שהוא למעלה מכל העשרה שירות¹⁰⁸ – שיר שכל ענינו הוא הדביקות וההתכללות עם מהותו ועצמותו ית'¹⁰⁹,

(103) והמשך הכתוב, "ישקני מנשיקות פיהו", "מבטחים מאתו להופיע עוד עליהם לבאר להם סוד טעמי ומסתר צפונותי" (פרש"י עה"פ), גילוי דטעמי תורה לעתיד לבוא, "תורה חדשה מאתי תצא", שאז יהיו הנישואין דהקב"ה וכנס"י (לימות המשיח יהיו נישואין" (שמו"ר ספט"ו)), שהוה התוכן ד"שיר השירים".

(104) ידים ספ"ג.

(105) בחדא"ג ידים שם.

(106) ראה אוה"ת שה"ש ע' ג ואילך. ושם, שהו"ע העלי' דבחי' החכמה לבחי' הכתר הנק' קדש קדשים.

(107) כי, "שיר השירים הם שיר נוקבא ושיר דדכורא שע"י אתעדל"ת. . ושיר דלעת"ל זהו מבחי' שיר חדש שלמעלה מאתעדל"ת" (אוה"ת שם).

(108) ההעלאה מבחי' כתר לאו"ס ב"ה והוא למעלה גם מקד"ק (אוה"ת שם).

(109) להעיר מהשייכות לבחי' פלשתים דקדושה – "התגלות השמחה בדביקות ה' בפילוש ובגילוי ובתרחבות לאין קץ", "השמחה בה' מצד מהו"ע בלי שום מבוקש" (מדרגת הצדיקים) – שתהי' (אצל כל בנ"י) רק לאחרי גמר עבודת הביורורים, לעתיד לבוא, שאז תהי' השמחה בתכלית השלימות, כמ"ש, "אז ימלא שחוק פיננו", ו"ע"כ יותן להם ארץ פלשתים שהוא השמחה

של "יום" (אחד עשר יום) ע"ש האור וגילוי (כמ"ש¹¹⁷ ,ויקרא אלקים לאור יום"), (ב) החילוק שבין חודש ליום הוא שחודש קשור עם מהלך הלבנה, ויום¹¹⁸ קשור עם מהלך החמה, ומזה (כנ"ל ס"ד) שחודש האחד עשר מורה על בחי' אחד עשר כפי שנמשך ומתגלה אל המקבל (לבנה), ויום האחד עשר מורה על בחי' אחד עשר כפי שהוא אצל המשפיע (חמה), אחד עשר בטרתו.

ומיום אחד עשר (בחודש אחד עשר) באים ליום אח"ד (בגימטריא י"ג)¹¹⁹, ובהדגשה בקביעות שנה זו שיום הי"ג בחודש חל ביום הש"ק, שממנו באים תיכף ליום ראשון בשבוע, "יום אחד", "שהי' הקב"ה יחיד בעולמו"¹²⁰ – שמורה על הגילוי דבחי' "אנת הוא חד" גם בעולם ("יחיד בעולמו")¹²¹.

ובימי החודש – יום י"ד, שממנו באים תיכף ליום ט"ו – שרומז על מ"ש בסיום פרשתנו "כי יד (י"ד) על כס י"ה (ט"ו), שהו"ע בירור ומחייט עמלק כדי שהי' "השם שלם", גם ו"ה (י"א), בחי' אחד עשר (כנ"ל ס"ד).

ומעלה יתירה בט"ו בשבט שהוא, ראש השנה לאילן", "לענין מעשר"¹²² בארץ ישראל, וכמודגש במנהג ישראל¹²³ לאכול בט"ו בשבט פירות (ובפרט פירות) שנשתבחה בהם ארץ ישראל¹²⁴, "ארץ חטה ושעורה וגפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש"¹²⁵ – שתכלית השלימות בזה תהי' בהכניסה לארץ לעתיד לבוא, הן בנוגע לפירות כפשוטם¹²⁶ (כולל ובמיוחד הפירות שבאה"ק ושבביהמ"ק¹²⁷), והן (ובעיקר) בנוגע לתוכן ענין הפירות בתורה, שמורה על התענוג שבתורה, טעמי תורה, פנימיות התורה (כמודגש במיוחד ב"דבש"¹²⁸ שרומז על פנימיות התורה¹²⁹), שעיקר התגלותה ב"תורה חדשה מאתי תצא" לעתיד לבוא.

ה. וכל זה מודגש ביותר ביום העשירי ויום אחד עשר בחודש אחד עשר בדורנו זה, ובפרט בשנה זו:

יום העשירי בחודש האחד עשר בדורנו זה הוא יום ההילולא של כ"ק מו"ה אדמו"ר נשיא דורנו, שבו נעשית העלי' ד"כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד

(122) "שאין מעשרין פירות האילן שחנטו קודם שבט על שחנטו לאחר שבט" (פרש"י ורע"ב ריש ר"ה. רמב"ם שבהערה 14).
 (123) מג"א אור"ח סקל"א סקט"ו. השלמה לשו"ע אדה"ז שם ס"ח.
 (124) ראה לעיל הערה 54.
 (125) עקב ה, ה.
 (126) ראה כתובות בסופה.
 (127) ראה סה"ש תש"נ ח"א ע' 284. וש"ב.
 (128) ולהעיר, שכיון שכל הסמך לארץ השני חשוב מן המאוחר מארץ הראשון, הרי "התמרים (דבש תמרים) קודמים לענבים (אף שגפן הוא הראשון מתמשת מיני הפירות), שהתמרים שני לארץ והענבים שלישי לארץ" (רמב"ם הל' ברכות פ"ח הי"ג).
 (129) ראה הגיגת יג, א. רמב"ם הל' יסוה"ת ספ"ב.

שכבר נשלמו כל העליות¹³⁵ דמ"ב ימי ההילולא¹³⁶, וכל העליות שע"י מעשינו ועבודתנו במ"ב השנים (בהוספה על השלימות ד, ויהי בארבעים שנה) שהם בדוגמת מ"ב המסעות במדבר העמים שבדור זה (דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה), ותיכף ומיד ממש נעשית הכניסה לארץ טובה ורחבה בגאולה האמיתית והשלימה¹³⁷, שאז תהי' שלימות הגילוי דבחי' אחד עשר שבאחד עשר, "אנת הוא חד".

*

ט. מההוראות מהאמור לעיל בנוגע למעשה בפועל:

להוסיף ולהשלים (מלשון שלימות) בכל הענינים השייכים ליום ההילולא, לימוד תורתו (ובאופן ד, עשרה שיושבים ועוסקים בתורה¹³⁸) והליכה בדרכיו ואורחותיו בהפצת התורה והמעיינות חוצה, כולל ובמיוחד המשך ההתוועדויות דיום ההילולא, מתוך שמחה ושירה, כההוראה והנתינת-כח דיום השבת שבו נעשית השלימות דיום ההילולא – שבת שירה.

והוראה נוספת וג"כ עיקרית בענין

(135) כולל גם שלימות העליות בשבת שלאחריו, שבת שירה, שכולל כל העליות שע"י השיר (כנ"ל ס"ו).

(136) ולהעיר, שהעליות ע"י אמירת קדיש קשורות עם שם מ"ב (שער הכוונות ופע"ח שם).

(137) וי"ל הרמז בנוגע להמשך הימים: י' וי"א שבט הקשורים עם ענין הנשיאות – שינוי בהנשיא, יום השבת (י"ג שבט) פרשת בשלח שסיומה והותמה במלחמת עמלק – הכרת זרעו של עמלק, וט"ו בשבט – הכניסה לארץ ישראל (לאכול מפרי) ובנין בית הבחירה (שגם בו יהיו הפירות).

(138) כמבואר בהמאמר הידוע לחג הגאולה שלו (סה"מ תרפ"ח ע' קמה ואילך).

כל ימי חייו¹³⁰ לדרגא נעלית יותר, ועד לעילוי שבאין-ערוך, החל מהעלי' של נשיא דורנו (בעל ההילולא), ועל ידו גם העלי' דכל הדור ("בתר רישא גופא אויל"¹³¹) – כמודגש בהמשך הימים, שמיום העשירי (יום ההילולא) באים ליום האחד עשר¹³² לחודש האחד עשר.

וענין זה מודגש ביותר בהקביעות העשירי בשבט חל ביום הרביעי שבו נתלן¹³³ המאורות, "שני המאורות הגדולים" – שבוה מרומז תוכן העלי' שנעשית לאחרי ההסתלקות ביום הי"א לחודש הי"א, שנוסף על השלימות די"א מצד החודש (לבנה, מאור הקטן) נעשית גם השלימות די"א מצד היום (חמה, מאור הגדול)¹³⁴, אחד עשר בטרתו (כנ"ל ס"ז).

והשלימות העיקרית בזה נעשית בעשירי והאחד עשר בחודש אחד עשר בשנה זו – שנת הארבעים ושתים (תש"י-תשנ"ב), שקשורה עם שם מ"ב שעל ידו נעשים כל עניני העליות (כנ"ל ס"ו) –

(130) תניא אגה"ק סו"ך וביאורה.
 (131) עירובין מא, א. וראה סוטה מה, ב.
 (132) ולהעיר, שגם העליות דיום ההילולא (ע"י אמירת קדיש) קשורות עם אחד עשר – י"א אותיות ד, יתגדל ויתקדש" (ראה בארוכה שער הכוונות ענין הקדיש. פע"ח שער הקדישים פ"ד).
 (133) נוסף על "נטלו" (בטי"ת) מצד ההסתלקות, גם "נתלו" (בת"ו) – נוסף על פשוט הדבר – מצד העלי' היתירה שנעשית לאחרי וע"י ההסתלקות.
 (134) להעיר מהשייכות ד, ביום עשתי עשר יום (לחודש הגאולה*) נשיא לבני אשר* לחודש הי"א (להדעות שהשייכות דהנשיאים לחודש השנה היא כסדרם בתנוכת המשכן (קה"י ערך שבט. ועוד), ויש לומר, ששייכות זו היא בהדגשה יתירה ביום הי"א לחודש הי"א.

* ובשנת העיבור – לאחרי ג' חדשים, צדי"ק יום, ובהדגשה יתירה בשנה זו – שנת הצדי"ק.